

Medicaments: noms comercials o de marca

CARLES RIERA
Universitat Ramon Llull
carlesrf@blanquerna.url.edu

Carles Riera és doctor en

Filologia Catalana, llicenciat en Farmàcia i amb estudis de Teologia, és un especialista en el camp del llenguatge científic, docent d'aquesta matèria des de l'any 1987. És autor de diversos llibres, com ara *Manual de català científic* (1992) —el primer sobre aquest tema en la nostra llengua—, *El lèxic científic català de la botànica* (2000) —la tesi doctoral— o *Manual de traducció de textos científics de l'anglès al català* (2014) —l'obra apareguda més recentment. Ha publicat articles a *TERMINÀLIA* i a altres revistes especialitzades. Exerceix de professor a la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals i a la Facultat de Ciències de la Salut, ambdues pertanyents a la Universitat Ramon Llull.

Resum

En aquest treball es presenta un ampli mostrari sobre els noms comercials o de marca dels medicaments, estudiant-ne l'origen i classificant-los en dos grans grups: noms descriptius i noms de fantasia o inventats. Els del primer grup van subclassificats atenent característiques diverses dels diversos fàrmacs (classe química, activitat, òrgan diana, espècie vegetal, composició química, companyia farmacèutica, indicador de benefici, etc.). Destaquen, pel gran nombre, els que fan referència a un nom genèric i aquells el nom dels quals té a veure amb el benefici que causa el medicament en qüestió en el pacient.

PARAULES CLAU: medicament; marca comercial; noms descriptius; noms de fantasia o inventats

Abstract

Pharmaceutical drugs: Trade or brand names

In this paper we present a comprehensive sampling of the trade or brand names of drugs, studying their origin and classifying them into two groups: descriptive names and invented or fantasy names. The first group is subclassified according to the various characteristics of the drugs (such as chemical classification, activity, target organ, plant species, chemical composition, pharmaceutical company, profit indicator, etc.). Particularly notable for their sheer quantity are those that refer to a generic name and those whose name has to do with the benefit the drug in question is supposed to provide the patient.

KEYWORDS: drug, brand or trade name, descriptive names, invented or fantasy names

TERMINÀLIA 16 (2017): 29-39 · DOI: 10.2436/20.2503.01.109
Data de recepció: 7/3/2017. Data d'acceptació: 13/4/2017
ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica) · <http://terminalia.iec.cat>

1 Introducció

Ens referirem als noms dels medicaments, fent unes quantes consideracions a propòsit dels anomenats noms comercials o de marca.¹

Els medicaments tenen tres denominacions: 1) el nom químic, 2) el nom farmacològic i 3) el nom comercial o de marca.

El **nom químic** fa referència a l'estructura química completa de la substància. Aquest nom, fixat per les normes de la Unió Internacional de Química Pura i Aplicada (IUPAC), correspon a la fórmula de la substància. El nom químic sol ser llarg, pot contenir xifres, lletres gregues i signes de puntuació (com ara parèntesis i claudàtors).

El **nom farmacològic** serveix per a identificar més fàcilment la substància. De vegades es parla de **nom genèric** o **nom comú** per a referir-se al nom farmacològic, si bé el nom genèric té un abast més ampli, ja que designa un grup farmacològic (per exemple *cefalosporina* o *penicil·lina*; o bé, posem per cas, els compostos terminats en *-lol* o *-alol*, que són betablocadors, com ara *propranolol* i *sotalol*). La denominació comuna internacional (DCI) és el nom genèric que estableix l'Organització Mundial de la Salut per a les substàncies farmacèutiques. En anglès, la sigla és INN (= *international nonproprietary name*). Per als noms catalans de les DCI seguim el *Lèxic de fàrmacs* (Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, TERMCAT, 2008). Encara que l'OMS publica periòdicament llistes amb aquestes denominacions, alguns països, com ara el Regne Unit, els Estats Units, França i el Japó, tenen els seus propis comitès, i les seves denominacions oficials no sempre coincideixen amb les de l'OMS.

El **nom comercial** o **nom de marca** o **nom registrat** és el nom del producte farmacèutic (que conté una substància farmacològica, o més d'una, i l'excipient que serveix de suport o vehicle), quan ja és a punt per a ser comercialitzat. Aquest nom s'inscriu en el Registre de la Propietat Intel·lectual amb la finalitat de distingir-lo d'altres productes similars. Els noms comercials s'escriuen amb majúscula inicial, solen ser curts i fàcils de pronunciar i de recordar.

Altres noms que s'utilitzen per a designar els fàrmacs són el **nom vulgar** (el qual, a diferència del nom farmacològic, no ha estat aprovat per cap comitè oficial) i el **nom abreujat** (format per algunes de les lletres del nom farmacològic; és preferible d'evitar-lo perquè pot crear confusions). A l'hora de batejar un fàrmac amb un nom comercial cal tenir en compte la precisió, l'efectivitat i la creativitat, com també la credibilitat d'un nom, la seva diferenciació respecte del d'altres marques i la seva sostenibilitat al llarg del temps.

- Nom químic: *acetilat de p-aminofenol*
- DCI: *paracetamol*
- Nom registrat o de marca: *Gelocatil*

Notem que *paracetamol* deriva del nom químic: *par(a)-de p-* (*acetilat de p-aminofenol*), *-acet-* de *acetilat* (*acetilat de p-aminofenol*), *-am-* de *amino-* (*acetilat de p-aminofenol*) i *-ol* de *-fenol* (*acetilat de p-aminofenol*).

L'èxit comercial d'un fàrmac pot dependre també de l'encert a l'hora de batejar-lo. Des del punt de vista del màrqueting, els noms més cotitzats acostumen a ser curts, suggeridors, originals, que cridin l'atenció i que siguin fàcils de recordar. Un nom encertat pot ajudar a l'èxit d'un fàrmac, mentre que un de desencertat pot fer que l'especialitat fracassi. Per això els laboratoris s'hi solen mirar molt a l'hora de triar la marca.

Els noms comercials poden variar d'un país a un altre; així, per exemple, el *propranolol* rep aquí el nom de marca *Sumial*, al Regne Unit és venut com a *Inderal*, a Alemanya com a *Obsidan*, a Holanda com a *Prandol* i a Noruega com a *Pranolol*. Per a una llista completa cal consultar l'obra *Index nominum: International drug directory*.

Quant als noms comercials o de marca, hi ha, per una banda, els noms descriptius (poc o molt transparents), i, per l'altra, els noms inventats, o sigui noms de fantasia, als quals hom recorre sovint. Hi ha noms comercials de medicaments que han entrat als diccionaris (escrits ja amb minúscula, com si fossin noms comuns). Així, en català, *aspirina*. També *flit* (del nom comercial de l'insecticida *Flit*) i el verb *flitar* («v. tr. Ruixar amb un insecticida (un objecte, una cambra, etc.)»). En el *Diccionari de la llengua catalana*, d'Enciclopèdia Catalana, de l'any 1982, havien entrat *primperan* (= *metoclopramida*) i *redoxon*, però en edicions posteriors foren retirats. En l'edició de 1998 del *Gran diccionari de la llengua catalana* figura *luminal* (= *fenobarbital*). En l'*Oxford English dictionary* figuren *Botox*, *Prozac*, *Viagra*.

I encara hi ha algun nom que combina la descripció i la fantasia.

En els exemples que comentarem a continuació, marcarem amb el superíndex *nc* ('no comercialitzat') els noms de marca no comercialitzats actualment al nostre país; p. e., ^{nc}*Hyzaar*.

2 Noms descriptius

Les tendències denominatives han anat canviant al llarg del temps. Avui la societat en general es mostra cada cop més interessada per conèixer els efectes d'un fàrmac (la facilitat per a cercar informació via Internet ho estimula), de manera que els creadors de marques tendiran a establir noms que deixin entreveure l'activitat farmacològica de cada producte i els seus efectes benèfics. Són exemples clàssics de noms comercials de fàrmacs dels quals es vol destacar l'efecte beneficiós l'analgèsic i antiinflamatori *Celebrex* (= *celecoxib*), amb la idea implícita de «celebrar» un final feliç; l'immunosupressor *Enbrel* (= *etanercept*), mot acrònim de l'anglès *enabling relief*

(que facilita o permet l'alleujament, no sols en el tractament de l'artritis reumatoide, sinó també en altres indicacions com ara contra la psoriasi). Un cas de nom de marca batejat en català és l'antitussigen ^{nc}Tos-Mai (conté bromhidrat de dextrometorfan, benzocaïna, guaiacol i benzoat sòdic).² Potser també el vasoconstrictor Miraclar (= nafazolina)?

Normalment es procura que els noms comercials o de marca siguin una mica descriptius, és a dir, que deixin entreveure una relació amb la classe química a què pertany el fàrmac, amb l'òrgan diana on actua, amb l'espècie vegetal de la qual deriva el fàrmac prototípic, amb la composició química de la molècula del fàrmac, etc. És habitual denominar un medicament a base de prefixos o sufixos identificadors d'un grup de productes que tracten una determinada patologia.

2.1 Indicadors de la classe química

Així, per exemple, ^{nc}Innovace (= maleat d'enalapril) i ^{nc}Tritace (= ramipril) són noms comercials de fàrmacs inhibidors de l'enzim convertidor de l'angiotensina; en anglès, *angiotensin converting enzyme (ACE) inhibitor*; d'on la terminació *-ace*.

Semblantment, Cozaar (= losartan) i ^{nc}Hyzaar (= losartan + hidroclorotiazida) són antihipertensors, fàrmacs que actuen com a antagonistes de l'angiotensina (d'on les dues as a l'interior del nom (Hyzaar < hydrochlorothiazide)). Aquest «joc» de les dues as interiors és un truc mnemònic.

Els fàrmacs antibiòtics monobactàmics (en què una modificació estructural del doble anell de beta-lactama origina antibiòtics diferents de les penicil·lines i les cefalosporines) es caracteritzen per contenir el formant *-actam* en els noms comercials: Azactam o ^{nc}Urobactam (= aztreonam), mentre que l'antibiòtic carbapenèmic (derivat d'una altra modificació química de l'anell beta-lactàmic: substitució d'un àtom de sofre per un de carboni) termina en *-em*: Meronem (= meropenem).

Els fàrmacs inhibidors de la resorció òssia són bisfosfonats (anàlegs estructurals dels pirofosfats que formen l'estructura mineral de l'os), amb l'element fos-, *-fos-* o *-fos*, de *fòsfor*: Fosamax (= àcid alendrònic), Bonefos (= àcid clodrònic), ^{nc}Difosfen (= àcid etidrònic).

2.2 Relatius al nom genèric (o DCI) o principi actiu

Les marques ^{nc}Amoxil (= amoxicil·lina), ^{nc}Cefizox (= cefizoxima, una cefalosporina de tercera generació d'ús parenteral), ^{nc}Penbritin (ampicil·lina [penicil·lina]) deixen entreveure el nom genèric.

L'antibiòtic carbapenèmic ^{nc}Merrem (= meropenem), usat en el tractament d'una àmplia varietat d'infeccions, té com a nom comercial un nom palindròmic (vegeu més avall).

L'antibiòtic macròlid Ketek (= telitromicina) deu en part el seu nom comercial, al nom genèric (és també un palíndrom).

L'antihipertensor Zestril (= lisinopril) ve del mot anglès *zest* 'gust, entusiasme' amb la terminació *-ril* de lisinopril.

L'antisèptic d'ampli espectre Betadine (= povidona iodada) deu la terminació del nom a *povidone-iodine*; *povidona iodada* < **poli(vinil-pirrolidona)**.

L'antisèptic Mercromina, enregistrarat en 1971, conté mercurocrom (a més de povidona i laurilèter polioexietilènic).

L'antiàcid Almax (= almagat); *almagat* = [carbonat (2-)] heptahidroxialumini trimagnesi.

L'antiulcerós ^{nc}Tagamet (= cimetidina);³ *cimetidina* < **ciano- metil-** (2= **di-**) **guanidina**.

Ferplex (= proteïnsuccinilat fèrric) és un compost orgànic en què el ferro està unit a proteïnes succinilades de la llet (caseïna), formant un complex ferroproteic; el nom ve, doncs, de ferro + complex.

Els antihiperlipèmics Colestid (= colestipol) i Resincolestiramina són resines d'intercanvi aniònic que redueixen els nivells de colesterol.

El fàrmac preventiu de manca de vitamines Foli-Doce (Italfarmaco) conté àcid fòlic + cianocobalamina (= vitamina B12); en castellà, *12 = doce*; el laboratori Italfarmaco té seus a Alcobendas (Madrid) i Toledo.

Semblantment, el preparat antianèmic Acfol (= àcid fòlic) té un nom contracte per unió de dos elements: àcid i fòlic.

L'antiinflamatori Radio Salil deu la segona part del nom sintagmàtic al fet que en la seva composició hi ha salicilat de metil i àcid acetilsalicílic.

El nom de l'associació de corticosteroide tòpic i antibiòtic bacteriostàtic Fucibet té aquest origen: fu- de àcid fusídic + -bet de betametasona (i la -c- de Laboratorios Cusí).

En el nom de l'antibiòtic Ceclor (= cefaclor) hi ha ce- de cefalor (< cefalosporina) i clor; cef- o -cef, de cefalosporina apareix en Duracef (= cefadroxil), ^{nc}Lexincef (= cefalexina), ^{nc}Septacef (= cefradina), Tencef (= cefminox), ^{nc}Caricef o ^{nc}Cefadrex (= cefazolina), ^{nc}Cefobid (= cefoperazona).

Els queratolítics ^{nc}Retinova i Retirides (= tretinoïna = àcid retinoic) deuen el començament del nom, Reti-, a retinoic.

Notem el cas en què el nom genèric és representat en el nom comercial mitjançant una sola lletra inicial: l'antifúngic Vfend (= voriconazole). Vegeu més exemples en la taula 1.

Medicaments: noms comercials o de marca
Carles Riera

Marca	DCI	Categoria farmacològica
^{nc} Alapryl	<u>halazepam</u>	tranquil·litzant
^{nc} Amoclave ⁴	<u>amoxicil·lina</u> + àc. <u>clavulànic</u>	antibiòtic + inhibidor
^{nc} Antaxone	naltrexona	antagonista de la morfina
Bambec	bambuterol	antiasmàtic, broncodilatador
Buprex	buprenorfina	analgèsic opioide
^{nc} Buspar	buspirona	tranquil·litzant
^{nc} Butazolidina	fenil <u>butazona</u>	analgèsic, antiinflamatori, antipirètic
Cafergot	<u>cafeïna</u> + tartrat d' <u>ergotamina</u>	antimigranyós
Campral	<u>acamprosat</u> de calci	deshabituador de l'alcohol
Ceclor	<u>cefactor</u>	antibiòtic cefalosporínic
Clinwas	<u>clindamicina</u>	antibiòtic lincosamínic
Clopixol	<u>zuclopentixol</u>	neuroleptic
Codeisan	codeïna	antitussigen
^{nc} Denaxpren ⁵	naproxèn	analgèsic, antiinflamatori, antipirètic
Dezacor	<u>deflazacort</u>	glucocorticoide
^{nc} Dihydergot	<u>dihidroergotamina</u>	antimigranyós
Dinobroxol	ambroxol	expectorant
Dolquine	hidroxicloro <u>quina</u>	antipalúdic, antireumàtic
Doxiclat	<u>doxiciclina</u>	antibiòtic tetraciclínic
Duracef	<u>cefadroxil</u>	antibiòtic cefalosporínic
Ebastel	<u>ebastina</u>	antihistamínic H ₁
Elixiflin	teofil· <u>lina</u>	antiasmàtic
Eridosis	<u>eritromicina</u>	antibiòtic macròlid
^{nc} Eskazine	trifluoperazina	neuroleptic
Espidifen	ibuprofèn	analgèsic, antiinflamatori, antipirètic
Estilsona	<u>esteaglat</u> de prednisolona	antiasmàtic
Fentanest	<u>fentanil</u>	analgèsic opioide
^{nc} Flutaplex	<u>flutamida</u>	antiandrogen
Fucidine	àcid <u>fusídic</u>	antibiòtic (la sal sòdica)
^{nc} Fulcin	griseofulvina	antibiòtic antifúngic
Gabitril	tiagabina	antiepilèptic
^{nc} Halfan	<u>halofantrina</u>	antipalúdic, antiprotozoari
^{nc} Histaflin	teofil· <u>lina</u>	antiasmàtic
^{nc} Indolgina	<u>indometacina</u>	analgèsic, antiinflamatori, antipirètic
Introna	<u>interferó alfa</u>	antivíric
Ketolar	<u>ketamina</u>	anestèsic intravenós
Lamictal	lamotrigina	antiepilèptic
^{nc} Lincocin	<u>lincomicina</u>	antibiòtic lincosamínic
^{nc} Livocab Nasal	<u>levocabastina</u>	antihistamínic
^{nc} Mebendan	<u>mebendazole</u>	antihelmíntic
^{nc} Meclomen	àcid <u>meclofenàmic</u>	analgèsic, antiinflamatori, antipirètic
Megefren	<u>megestrol</u>	progestagen

Medicaments: noms comercials o de marca
Carles Riera

Marca	DCI	Categoria farmacològica
Metasedin	<u>metadona</u>	analgèsic opiaci
^{nc} Miltex	<u>miltefosina</u>	antineoplàstic
Mirapexin	pramipexole	antiparkinsonià
Mitomycin C	<u>mitomicina</u>	antineoplàstic
^{nc} Mivacron	clorur de <u>mivacuri</u>	blocador neuromuscular
Mycostatin	<u>nistatina</u>	antifúngic
Naprosyn	naproxèn	analgèsic, antiinflamatori, antipirètic
^{nc} Neutrexin	trimetrexat	antineoplàstic, antiprotozoari
^{nc} Norfenazin	<u>nortriptilina</u>	antidepressiu tricíclic
Novantrone	mitoxantrona	antineoplàstic
Oflovir	ofloxacina	antibiòtic fluoroquinolònic
Paraplatin	carboplatí	antineoplàstic
^{nc} Placis	<u>cisplatí</u>	antineoplàstic
^{nc} Platinwas	carboplatí	antineoplàstic
Pravafenix	pravastatina + fenofibrat	hipolipemians
^{nc} Proflox	moxifloxacina	antibiòtic fluoroquinolònic
Prostigmine	neostigmina	parasimpaticomimètic
Rifaldin	<u>rifampicina</u>	antituberculós
Risperdal	<u>risperidona</u>	antipsicòtic
Septocipro	<u>ciprofloxacina</u>	antibiòtic fluoroquinolònic
Seropram	<u>citalopram</u>	antidepressiu
Sevorane	<u>sevoflurà</u>	anestèsic inhalatori
^{nc} Sulfona	dapsona = diafenilsulfona	antileprós
Terbasmin	<u>terbutalina</u>	antiasmàtic simpaticomimètic
Tiaprizal	<u>tiaprida</u>	neuroleptic
^{nc} Ticarpen	<u>ticarcil·lina</u>	antibiòtic penicil·línic
Tobradex	<u>tobramicina</u> + <u>dexametasona</u>	antibiòtic + antiinflamatori
Tobrex	<u>tobramicina</u>	antibiòtic aminoglicosídic
Topamax	<u>topiramàt</u>	antiepilèptic
Tracrium	besilat d' <u>atracuri</u>	blocador neuromuscular
Tradonal	<u>tramadol</u>	analgèsic
Tryptizol	<u>amitriptilina</u>	antidepressiu tricíclic
Vals	<u>valsartan</u>	antihipertensor
Zitromax	<u>azitromicina</u>	antibiòtic macròlid
Zomig	<u>zolmitriptan</u>	antimigranyós
Zonegran	<u>zonisamida</u>	antiepilèptic
Zovirax	<u>aciclovir</u>	antivíric

TAULA I. Exemples de nom comercial (o marca) i nom genèric (DCI)

2.3 Indicadors de l'espècie vegetal d'on s'extreu el principi actiu

El nom comercial del fàrmac probablement més famós de la història, Aspirina (= àcid acetilsalicílic), es deu al químic alemany Felix Hoffman, que fou qui inventà el procés de síntesi de l'àcid acetilsalicílic. Aspirina (en alemany Aspirin) ve del nom de la planta *Spiraea ulmaria*, que conté el principi actiu, precedit d'una *a-* (per acetilació)⁶ i seguit de la terminació *-ina*, molt estesa en denominacions de medicaments.

^{nc}Taxol (= paclitaxel), taxà, és a dir un diterpè, originàriament identificat de plantes del gènere *Taxus*; fàrmac usat en el tractament dels càncers de mama, pulmó i ovari; també, ^{nc}Oncovin (= vincristina), emprat en el tractament de nombrosos càncers, la vincristina és un alcaloide de la vincapervina (*Catharanthus roseus*, anteriorment *Vinca rosea* L.).

El glucòsid cardiotònic Lanacordin (= digoxina) té un nom que deriva, per un costat, del de l'espècie de la planta *Digitalis lanata*, de la qual s'extreu la digoxina, i, per l'altre, del ll. *cor cordis* 'cor'.

L'antiarrítmic ^{nc}Lentoquine (= hidroquinidina) és un fàrmac que redueix la velocitat de transmissió de l'impuls nerviós, d'on *lento-* < llatí *lentus -a -um* 'lent' de la primera part del nom, i que és un alcaloide, la quini-dina, extret de diverses espècies de cincona (gènere d'arbres o arbusts, l'escorça dels quals, conegut amb el nom de quina, conté alcaloides), d'on la segona part del nom.

Els vasodilatadors cerebrals ^{nc}Arteriovinca, ^{nc}Tefavinca, ^{nc}Vincacen, ^{nc}Vincaminol i ^{nc}Devincal, tots ells contenen vincamina, fàrmac alcaloide extret de la planta *Vinca minor* (coneguda en català amb el nom de vinca o donzella), d'on tals denominacions. També l'antineoplàstic ^{nc}Vincrisul (= vincristina).

Els antihemorroidals tòpics *Ruscus* Llorens (= ruscogenina) i ^{nc}Ruscorectal (= ruscogenina) deuen el nom al de la planta *Ruscus aculeatus* (en cat. *galzeran*); Llorens és el nom d'uns laboratoris de Barcelona.

Supressors de l'hàbit de fumar: ^{nc}Nicomax, Nicorette, Nicotinell, ^{nc}Nicotrol tots ells derivats de nicotina, alcaloide trobat a la planta del tabac *Nicotiana tabacum*; ^{nc}Smokeless (de l'angl. *smoke* 'fum' + *-less* 'sense', o sigui 'sense fum'), de l'extret de la planta lobèlia.⁷

2.4 Activitat del fàrmac / òrgan diana

Un grup de noms de marca de tipus descriptiu —força nombrós— és el que deixa entreveure l'activitat del fàrmac o l'òrgan diana sobre el qual actua (vegeu la taula 1).

La marca Herceptin (= trastuzumab), un medicament per al tractament del càncer de mama, deu el nom a les inicials en anglès de *Human Epidermal growth factor Receptor 2-positive* (HER2+), o sigui que es tracta d'un anticòs monoclonal que interfereix amb el receptor HER2+.

L'antiparkinsonià ^{nc}Namenda (= memantina), usat també en el tractament de la malaltia de l'Alzheimer, actua bloquejant els receptors NMDA (N-metil-D-aspartat), i el nom prové, doncs, d'una sigla.

Pulmicort (= budesonida) < *corticosteroide*; inflamació de les vies respiratòries, en asma bronquial i MPOC = malaltia pulmonar obstructiva crònica.

L'antisecretor gàstric Zantac (= ranitidina) < *-antac* < *antiàcid*. L'antimalàric Malarone conté el fragment malar- de malària.

L'antiandrogen Prosta-cur (= flutamida) conté el fragment prosta- de pròstata.

2.5 Termes

ASMA, BRONQUIS

En el broncodilatador simpaticomimètic Broncoral (= formoterol) hi ha el fragment bronco- del mot grec *bróghkhos* 'gorja, tràquea', que denota connexió o relació amb els bronquis. En Broncimucil (= brovanexina) hi ha la unió de grec *bróghkhos* i el llatí *mucus* 'moc'. De manera semblant en ^{nc}Asmasal Clickhaler, ^{nc}Buto-Asma (= salbutamol) hi ha el mot asma (i Buto ve de *salbutamol*).⁸ Ventolín Inhal i ^{nc}Ventolín Respirador (= salbutamol) tenen a veure amb el mot vent. En el broncodilatador simpaticomimètic Inaspir (= salmeterol) hi ha el llatí *spirare* 'bufar, respirar'. En Anasma Accuhaler (= salmeterol + propionat de fluticasona) hi ha al mot asma, com en ^{nc}Becló Asma (= beclometasona), amb beclo- (i Becloforte). Els glucocorticoides Pulmicort i Pulmictan (= budesonida) contenen el llatí *pulmo*-onís. En ^{nc}Ventolase (= clenbuterol) hi ha el mot vent, com en ^{nc}Ventadur. Mucosan (= ambroxol), Mucovital (= carbo-cisteïna) estan relacionats amb el llatí *mucus*.

COR

^{nc}Corgard (= nadolol), agent betablocador per a prevenir l'angina de pit i la hipertensió. El cardiotònic i vasodilatador Corotrope i ^{nc}Primacor (= milrinona) s'usa en la insuficiència cardíaca (-cor) terminal per un temps curt. També hi ha el vasodilatador coronari ^{nc}Procardia (= nifedipina).

DOLOR

Frenadol: unió dels conceptes *frenar* + *dolor*, per un costat, i per l'altre la terminació *-ol* fent referència a un dels seus components, l'analgèsic paracetamol.

L'analgèsic Dolalgial (clonixina lisina) deu el nom als mots llatí *dolor* i gr. *álgos* 'dolor'. Els analgèsics, antiinflamatoris i antipirètics Alginasin, Algidrin (= ibuprofèn) contenen també el gr. *álgos*, i Dolorac (= ibuprofèn) el llatí *dolor*. Semblantment, Dolostop (= paracetamol) és «stop al dolor». Termalgin (= paracetamol) conté *term-* (del grec *thermós* 'calent') i *álgos*. Apiretal (= paracetamol) ve del grec *pýr*, *pyrós* 'foc'. També Algidol, Analgilasa.

GRIP

L'antigripal Relenza (= zanamivir) deu la segona part del nom al mot *influenza*, que en anglès és 'grip o influença'.

Vincigrip i Novag Antigripal (aquest de Novag Pharma International, SA) són els noms de preparats compostos de paracetamol, maleat de clorfenamina i clorhidrat de pseudoefedrina. Molt semblantment, Pharmagrip té la mateixa composició, si bé en comptes de pseudoefedrina conté fenilefrina. També ^{nc}Rimagrip i ^{nc}Hubergrip Oral.

^{nc}Calmagrip conté paracetamol, àcid ascòrbic, cafeïna i maleat de clorfenamina. ^{nc}Grippal conté àcid acetilsalicílic, maleat de clorfenamina i fenilefrina. També Bisolgrip, ^{nc}Gripakin, ^{nc}Hubergrip, etc.

MIGRANYA

Els antimigranyosos Almogran (= almotriptan), Imigran (= sumatriptan) contenen *-gran* de *migranya*.

MÚSCUL

El blocador neuromuscular Mioflex (= clorur de suxametoni) conté en el nom *mio-* del grec *mῦς*, *μῦς* 'múscul'. Igualment, el relaxant muscular d'acció central ^{nc}Mio Relax (= carisoprodol) i el relaxant muscular ^{nc}Myolastan (= tetrazepam).

NAS

Els antiinflamatoris Flixonase (= fluticasona) i Nascort (= triamcinolona) contenen la paraula *nas*. Passa també amb el glucocorticoide Nasonex (= mometasona). En el nom del simpaticomimètic i descongestionant Disneumon Pernalasal (= fenilefrina) hi ha la forma prefixada del mot grec *pneûmôn* 'pulmó' i el derivat de *nas*, o sigui *nasal*. Semblantment en Rin up (= fenilefrina) hi ha la forma prefixada del mot grec *rhís*, *rhinós* 'nas' i l'anglès *up* 'enlaire, amunt'. I els vasoconstrictors otorrinolaringològics locals Rhinospray (= tramazolina) i ^{nc}Rinoblanco (= xilometazolina) contenen *rhís*, *rhinós* 'nas' i, el primer, l'anglès *spray* 'esprai', i el segon, el cast. *blanco*. Els noms del vasoconstrictor Respibien i Respir (= oximetazolina) contenen formes abreujades del mot *respiració*. Antial·lèrgic ^{nc}Rinilyn i ^{nc}Rinofrenal (àcid cromoglicic): de *rhís*, *rhinós* 'nas'. Glucocorticoides Beclorino i Beconase nasal (= beclometasona), de *rhís*, *rhinós* 'nas' i *-nase* (*nas*); igualment ^{nc}Neo Rinactive, Olfex Nasal, Rhinocort (= budesonida), ^{nc}Rinelon Acuosis (= mometasona). Altres: ^{nc}Rinomax (= carbinoxamina + pseudoefedrina), Rino Ebastel i Rinobactil (= ebastina + pseudoefedrina).

PRESSIÓ, TENSIÓ

Els antihipertensors ^{nc}Ditensor, ^{nc}Neotensin i ^{nc}Pressitan (= enalapril); ^{nc}Renpress (= espirapril), Fositen, ^{nc}Tenso Stop, ^{nc}Tensocardil (= fosinopril); Tensikei (= lisinopril); Parapres (= candesartan); Tevetens (= eprosartan); Kalpress (= valsartan).

TOS

Els antitussígens Cinfatos (= dextrometorfan), ^{nc}Tussi-Drill, ^{nc}Streptuss (dextrometorfan bromhidrat), Tosi-drin (= dihidrocodeïna), ^{nc}Dastosin (= dimemorfan). En el nom de l'antitussigen Flutox (= cloperastina) hi ha, segurament, la idea de *fluir*.

ULL

Els descongestius oculars ^{nc}Analux (cf. llatí *lux lucis* 'llum') i ^{nc}Vistafrin (amb *vista*) (= fenilefrina). També

el vasoconstrictor Miraclar (= nafazolina). L'associació d'un descongestiu ocular (clorhidrat de nafazolina) amb un antisèptic (clorur de metitionini) és el Centilux (del llatí *lux*).

VIRUS

Antivírics: Zovirax (= aciclovir), Famvir (= famciclovir).

2.6 Relatius al nom de la companyia farmacèutica

L'antianèmic ^{nc}Epopen (= epoetina α) i l'antineutropènic i factor de creixement hematopoètic Neupogen (= filgrastim) deuen una part del nom al de la companyia farmacèutica multinacional americana Amgen (Applied Molecular Genetics Inc.) fundada en 1980.

L'anticoagulant i antitrombòtic Menaven (= heparina sòdica) deu la primera part del nom al seu fabricant, el Grupo Menarini; semblantment, els glucocorticoides Menaderm pomada (= beclometasona), Batmen (= prednicarbat), Zamene (= deflazacort).

L'antifúngic dermatològic Fungisdin (= miconazole) conté el mot Isdin, nom de la companyia internacional farmacèutica; també ^{nc}Acnisdin (per a l'acne).

El nom comercial de l'antibiòtic fluoroquinolònic Baycip (= ciprofloxacina) té a veure amb el del productor, la casa Bayer; o l'antifúngic ^{nc}Clotrimazol Vagin Bayvit (= clotrimazole).

L'anabolitzant Winstrol (= estanozolol) té un nom provinent, en part, del dels laboratoris Winthrop, companyia farmacèutica americana.

L'antiacneic ^{nc}Roacutan Roche (= isotretinoïna) duu Ro-, en el nom, de Roche, companyia farmacèutica (i *-cutan* del llatí *cutaneus* < *cutis* 'pell, cutis').

L'antiemètic Biodramina (= dimenhidrinat) ve del nom de la firma Biohorm (o sigui Bio-), del grup Uriach (grup farmacèutic fundat per Joan Uriach i Feliu en 1838) i del formant *-dramina*.

Per a combatre la hipopotassèmia o hipokalèmia hi ha els fàrmacs Boi-K, Boi-K aspàrtic i ^{nc}Boi-K gluconat, els quals deuen el primer nom al dels laboratoris Biológicos Orgánicos Industriales, de Barcelona.

El blocador d'adrenoreceptors β , emprat en el tractament del glaucoma, Cusimolol (= timolol) té un nom format amb Cusi, del nom del laboratori Alcon Cusi, SA, i *-molol* de *timolol*. També el col·liri midriàtic i vasoconstrictor Colircusi Fenilefrina (= fenilefrina) conté el nom del laboratori.

Un cas a part: l'anticoagulant Hibor (= bemiparina) té un nom en forma de sigla derivat de Hong Kong Interbank Offered Rate. Cal afegir que els laboratoris fabricants d'aquesta especialitat són els Laboratorios Farmacéuticos ROVI, SA, el nom dels quals llegit de dreta a esquerra («IVOR») sona igual que el nom del medicament, raó bastant plausible per a la denominació d'una de les seves especialitats.

A vegades el nom de marca pot contenir una referència no al nom del laboratori sinó al del mateix inventor; exemples:

- 1) antitussigen Pastillas Dr. Andreu, del cognom del farmacèutic barceloní Salvador Andreu i Grau (1841-1928);
- 2) Pastillas Juanola (actualment no són medicament), del primer cognom del farmacèutic Manuel Juanola i Reixach (Palafrugell, 1874 - Barcelona, 1963), comercialitzades des de l'any 1906;
- 3) Sal de fruta Eno, associació d'antiàcids, on Eno ve de James Crossley Eno (Newcastle, 1827 - Dulwich, 1915);
- 4) Alcohol Romero P Gimenez, liniment a base d'alcohol etílic i essència de romaní, del nom del farmacèutic Diego Pérez Giménez (Aguilar de la Frontera, Còrdova, 1903 - Còrdova, 1991); també Calmante Vitaminado PG (on PG = Pérez Giménez);
- 5) Procaïna Serra (= procaïna), anestèsic local, del nom dels laboratoris Serra Pàmies de Reus, fundats en 1885 pel farmacèutic Antoni Serra i Pàmies (Valls, 1859 - Reus, 1929);
- 6) ^{nc}Cerebrino Mandri (= àcid acetilsalicílic + cafeïna + paracetamol), analgèsic i antipirètic registrat pel metge i químic farmacèutic F. Mandri.

2.7 Indicadors del benefici

Un altre grup de noms de marca de tipus descriptiu —també molt nombrós— és el que deixa entreveure l'activitat del fàrmac o el benefici que se n'obté.

L'antidepressiu Prozac (= fluoxetina) duu un nom comercial inventat per Interbrand a base del prefix llatí *pro-* 'a favor de, davant, primer' i *-zac* que segons diuen alguns es relacionaria amb el nom Zack, que en hebreu significaria «riure»;⁹ també hi cap la interpretació *pro-active*.

Semblantment, l'antidepressiu ^{nc}Zoloft (= sertralina) duu un nom comercial que deixaria entreveure l'expressió anglesa *loft-lift*, com «pujar a l'àtic, a les golfes» (metàfora de «cervell», en el sentit d'aixecar l'ànim).

El tranquil·litzant Atarax (= hidroxizina) deu el nom al mot *ataràxia* 'estat de tranquil·litat i impassibilitat de la persona produït per agents ataràctics o per mitjans psíquics'.

Anti Anorex Triple (associació d'orexigen, o sigui estimulador de l'apetit), mot compost sintagmàtic, el segon element del qual fa referència a l'anorèxia. ^{nc}Glitone (Vita) (també un antianorèctic) ve de l'adjectiu castellà *glotón -ona* 'persona que menja de manera excessiva'; Vita és el nom d'uns laboratoris de Bolívia. Pranzo (Viñas) (antianorèctic) ve de l'italià *pranzo* 'dinar'; Viñas: nom dels laboratoris farmacèutics fundats a Barcelona en 1911.

En el nom comercial del vasodilatador emprat en el tractament de la disfunció erèctil Viagra (= sildenafil) hom ha jugat amb dos conceptes: la part primera del nom al·ludeix a *vigor* i la terminació *-agra* fa referència a Niàgara, la famosa cascada, com a metàfora de flux.

Valium (= diazepam), tranquil·litzant, mot inspirat en el llatí *valeo* 'estar bo, estar bé de salut'.

El nom comercial de l'antiinflamatori i antipirètic Espidifen (= ibuprofèn) té l'origen en el mot anglès *speed* 'velocitat, rapidesa', volent fer al·lusió al prompte i eficaç efecte desitjat.

L'antidepressiu ^{nc}Wellbutrin (= bupropió) duu al començament l'adverbi anglès *well* 'bé'.

El procinètic que augmenta la motilitat gàstrica Motilium (= domperidona) deriva del verb llatí *moueo*, *mouí*, *motum* 'moure'.

El laxant ^{nc}Dulco Laxo (= bisacodil) duu un nom sintagmàtic, la segona part del qual fa referència a l'activitat del fàrmac; actualment Dulcolaxo Bisacodil, Dulcolaxo Glicerol, etc. El laxant Movicol (= macrogol) deu la primera part del nom (*mov-*) al verb llatí *moueo* 'moure', i la segona part (*-col*) al mot *còlon*.

L'antiviral (anti-VIH) anomenat Fuzeon (= enfuvirtida) deu la primera part del nom al mot *fusió*, ja que actua inhibint la fusió del virus.

L'antiagregant plaquetari Disgren (= triflusal) té un nom que ve del mot *disgregant*.

Els antihipertensors Minipres (= prazosina) i Hydrapres (= hidralazina) duen incorporat l'element *-pres* de *pressió* (Hydrapres, a més, conté l'element *hydra-* de *hidrazida*).

Els antifúngics Fungarest (= ketoconazole), Fungidin (= miconazole) duen la primera part del nom al mot llatí *fungus* 'fong'; en Dermofix i ^{nc}Dermoseptic (= sertaconazole), i ^{nc}Trosderm (= tioconazole), els formants *dermo-* i *-derm* deriven del grec *derma -atos* 'pell'. També l'antifúngic ^{nc}Caspofungin (actualment Cancidas) (= caspofungina) format a partir de *caspa* i llatí *fungus*.

El vasodilatador perifèric Hemovas (= pentoxifilina) té un nom que consta de la forma prefixada *hemo-* (del grec *haima haimatos* 'sang') i *-vas* de *vasodilatador*.

L'antihiperlipèmic ^{nc}Superlipid (= probucol) actua reduint els nivells plasmàtics de colesterol i de LDL = *low-density lipoprotein* (lipoproteïna de baixa densitat); conté en el nom el mot lípid.

L'antiandrogen per al tractament de l'alopecia Propecia (= finasterida) deu la segona part del nom a *alopecia* (del llatí *alopecia*, pres del gr. *alōpekía*, íd., derivat de *alōpēks -ekos* 'guineu', a causa de la caiguda periòdica del pèl d'aquest animal).

El relaxant uterí Pre-par (= ritodrina) deu el nom al sintagma *part prematur*. Els anticonceptius hormonals Gynovin (= etinilestradiol), Microgynon i ^{nc}Neogynona, ^{nc}Triagynon (= levonorgestrel + etinilestradiol) i Trigynovin (= gestodè + etinilestradiol) duen una part del nom al gr. *gyné, gynaikós* 'dona'. El nom del també anticonceptiu Ovoplex (levonorgestrel + etinilestradiol) ve de *ovum* 'ou' i *complex*.

Els noms dels antiespasmòdics Uronid (= flavoxat), Uraplex (= clorur de trosipi) contenen el formant *uron-* del grec *ōuron* 'orina'; cas també del fàrmac emprat en el tractament de l'adenoma prostàtic, Urolosin (= tamsulosina).

El fàrmac antiandrogen Eucoprost o Proscar (= finasterida), per a la hiperplàsia prostàtica benigna, té en els noms un fragment de la paraula pròstata.

L'estimulant del creixement Humatrope (= somatotropina) duu en el nom l'arrel llatina *humanus* 'humà' i la grega *trópos* 'gir' 'canvi'.

El nom de l'antibiòtic macròlid Pantomicina (= eritromicina) deriva del grec *pan(to)*- 'tot' 'cada un' + *mykēs, -étos* 'fong' + *-ina*.

L'ansiolític benzodiazepínic Trankimazin (= alprazolam) té en el nom l'element *tranki-* del mot *tranquil·litat*. Semblantment passa amb Tranxilium (= clorazepat dipotàssic).

L'hipnòtic sedant Dormodor (= flurazepam) conté l'element *dorm-* de *dormir*. L'antial·lèrgic i antihistamínic Dormidina (= doxilamina) conté el mateix element. Somnovit (= loprazolam) conté *somn-* de *somnus* -i 'son', i Noctamid (= lormetazepam) conté *noct-* de *nox noctis* 'nit'. També Dormicum (= midazolam) amb *dorm-* de *dormir*. I Quiedorm (= quazepam), de *quiet* i *dorm?* El nom de l'antihistamínic ^{nc}Allegra (= fexofenadina) deu estar inspirat en l'italià *allegro*?

El midriàtic ^{nc}Glaudrops (= dipivefrina) conté dos elements: *glau-*, de *glaucoma*, i *drops* 'gotes' en anglès.

Notem que moltes marques de medicaments tenen una referència *forte*: Flumil Forte, Ebastel Forte, Almax Forte, Frenadol Forte. En italià, *forte* és 'fort'; en francès: masculí *fort* - femení *forte*; del llatí *fortis* -e. Altres descriptius de categoria que també s'usen són *plus* (Aspirina Plus), *extra*, *mega*... A vegades aquestes etiquetes allò que fan és «hiperbolitzar els conceptes»¹⁰ a fi de voler exagerar els beneficis del fàrmac.

Vegem a la taula 2 una sèrie de fàrmacs especificats segons «marca - DCI - òrgan/acció - funció».

2.8 Altres

La Couldina (= àcid acetilsalicílic + maleat de clorfenamina + clorhidrat de fenilefrina) deu el nom, segurament, al mot anglès *cold* 'fred' (pronunciat *could*). Semblantment, en Desenfriol, Cortafriol C hi reconeixem el mot castellà *frío*. Cf. Calmanticold (= paraceta-

mol), Stopcold (= cetirizina + pseudoefedrina).

El laxant i antiàcid Lebersal conté, en el nom, el mot *sal* perquè en la composició hi participen diverses sals.

L'anorèctic ^{nc}Reductil (= sibutramina) deu el nom al verb *reduir*, com a fàrmac antiobesitat.

3 Noms de fantasia

Els noms de fantasia són noms inventats sense cap element descriptiu (ni referent a l'activitat, ni a la classe química, ni al nom genèric, etc.). És a dir, noms sense cap significat inherent.

Per exemple, els noms comercials de fàrmacs antiemètics com Zofran (= ondansetró) i Kytril (= grani-setró) no tenen cap lligam ni amb els noms genèrics, ni amb l'activitat dels fàrmacs, ni amb els beneficis, ni amb la categoria farmacològica. Simplement es tracta de mots de sis lletres, col·locades arbitràriament, una darrere l'altra, amb l'únic interès que el mot obtingut soni bé.

A vegades el nom de fantasia (o abstracte) és un palíndrom (del grec *palíndromos* 'que torna enrere, que va i ve', de *pálin* 'de nou', *drómos* 'cursa', o sigui mot o frase que és igual llegit d'esquerra a dreta que de dreta a esquerra). Exemples: el tranquil·litzant ^{nc}Xanax (= alprazolam), l'antihipertensor i diürètic ^{nc}Lozol (= indapamida), l'antihipertensor ^{nc}Lexxel (= maleat d'enalapril + felodipina).

Hi va haver una època en què predominaven els noms començats amb A; la premissa era que els fàrmacs començats així encapçalaven la llista alfabètica i col·locaven la marca en una posició destacada.

Més ençà, els inventors de noms comercials han optat, ben diferentment, per recórrer a noms començats amb les últimes lletres de l'alfabet, X i sobretot Z, cercant justament la novetat i una pronunciació del fàrmac «diferent». El so de z es considera avui un so atractiu. Hi ha qui diu que en la popularitat de les lletres x i z en noms de fàrmacs hi pot haver influït el fet que, per un costat, la x ha anat associada amb el progrés científic d'ençà de la descoberta dels famosos raigs X,¹²

MARCA	DCI	ÒRGAN / ACCIÓ	FUNCIÓ
Canesten	clotrimazole	<i>candidiasi</i>	antifúngic
^{nc} Diuril	clorotiazida	diüresi	diürètic tiazídic
Imigran	sumatriptan	<i>migranya</i>	antimigranyós
^{nc} Isoglaucón	clonidina	<i>glaucoma</i>	antihipertensor
Oftacilox	ciprofloxacina	<i>ophthalmós</i> 'ull'	antivíric ocular
Osteum	àcid etidrònic	os	inhibidor ^r i
Tirodril	tiamazole	<i>tiroide</i>	antitiroidal
^{nc} Valherpes, Valtrex	valaciclovir	herpes	antivíric
Vispring	tetrisolina	<i>vista</i>	vasoconstrictor

TAULA 2. Fàrmacs especificats segons «marca - DCI - òrgan/acció - funció»

i, per l'altre costat, la z resulta un so popular a l'Orient Mitjà (important nou mercat per a les companyies farmacèutiques) i forma part de mots del camp de l'astronomia donats a conèixer per científics àrabs, com ara zenit, azimut, etc.

Per capritx o raresa, en els noms de la marca hom pot valer-se del recurs de l'estranya repetició de dues lletres iguals l'una darrere l'altra, com en les marques ^{nc}Ceox, ^{nc}Vioxx (= rofecoxib) o Cozaar (= losartan), Fortzaar (= losartan¹³ + hidroclorotiazida), Maalox i ^{nc}Supraalox (= algeldrat + hidròxid de magnesi), Naaxia (= àcid espaglàmic), ^{nc}Orlaam (= levacetilmetadol), Progeffik (= progesterona), Differine (= adapalè), Zeffix (= lamivudina), Lexxema (= aceponat de metilprednisolona), Norditropin Simplexx (= somatotropina), Keppra (= levetiracetam) sempre per a cridar l'atenció del consumidor.

Vegem, agrupats, una llista de fàrmacs començats o terminats amb la lletra x, i començats amb la lletra z:

Xalacom (= latanoprost), ^{nc}Xanax (= alprazolam), ^{nc}Xatral (= alfuzosina), Xeloda (= capecitabina), ^{nc}Xenazine (= tetrabenazina), Xenical (= orlistat), ^{nc}Xylocard (= lidocaïna), Xazal, ^{nc}Xyzal (= levocetirizina).

Celebex (= celecoxib), Erbitux (= cetuximab), ^{nc}Flomax (= tamsulosina), Fosamax (= àcid alendrònic), Plavix (= clopidogrel), Topamax (= topiramata), ^{nc}Vioxx (= rofecoxib).

Zantac (= ranitidina), Zestril (= lisinopril), ^{nc}Zinacef (= cefuroxima), ^{nc}Zyrtec (= cetirizina), ^{nc}Zispin (= mir tazapina), Zitromax (= azitromicina), Zocor (= simvastatina), ^{nc}Zolofit (= sertralina), Zovirax (= aciclovir), Zyloric (= al·lopurinol), Zyprexa (= olanzapina).

4 Noms descriptius i de fantasia tot alhora

L'antiarrítmic i antihipertensor ^{nc}Lobinon deu el nom de marca al nom genèric, *nebivolol*, però amb una reordenació de lletres capriciosa o de fantasia: ne-bi-vo-lol > Lobivon.

5 Conclusions

Un bon nombre de noms comercials o de marca dels medicaments són descriptius, en el sentit que deixen entreveure una relació amb la classe química a què pertany el fàrmac, amb l'òrgan diana on actua, amb l'espècie vegetal de la qual deriva el fàrmac prototípus, amb la composició química de la molècula del fàrmac, etc.

Un altre gens negligible nombre d'aquests noms pertanyen al grup dels anomenats «de fantasia», o sigui noms inventats, sense cap element descriptiu (ni referent a l'activitat, ni a la classe química, ni al nom genèric, etc.), noms sense cap significat inherent.

Es constata com les tendències denominatives van canviant al llarg del temps: recentment, els inventors de noms comercials de medicaments opten ja sigui per recórrer a noms començats amb les últimes lletres de l'alfabet —x, i sobretot z, cercant la novetat i una pronunciació del fàrmac «diferent»—, ja sigui servint-se del recurs a la sorprenent repetició de dues lletres iguals l'una darrere l'altra —dues as, dues ics, dues pes, etc. ✿

Bibliografia

- COL·LEGI DE FARMACÈUTICS DE BARCELONA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2008). *Lèxic de fàrmacs*. Barcelona: Col·legi de Farmacèutics de Barcelona.
- COMISSIÓ DE LEXICOGRÀFIA, SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA (2001). «Noms de les substàncies farmacèutiques». *Què Cal Saber?*, núm. 139 (febrer).
- H[UGUET], Isabel T.; N. B. C. (2011). «El éxito empieza en el nombre». *Farmacia & Industria* (suplement de *Correo Farmacéutico*), any VI, núm. 56 (abril), p. 2-3. [Suplement de *Correo Farmacéutico*]
- Index nominum: International drug directory*. (2004). 18a edició. Medpharm.
- JACK, David B.; SOPPITT, Andrew J. (1991). «Give a drug a bad name». *British Medical Journal*, vol. 303 (21-28 desembre), p. 1606-1608.
- RIERA, Carles (1998). *Curs de lèxic científic. 1 Teoria*. Barcelona: Claret.
- ROBINS, Rebecca. (2010). «Brand Matters: The lingua franca of pharmaceutical brand names» [en línia]. <http://www.expectad.com/white_paper/Brand_Matters_Expect_Advertising_Inc.pdf>. [Consulta: 2016]
- SÁNCHEZ MERINO, Fredy (2015). «Marcas farmacéuticas: un remedio para su regulación». *La Propiedad Inmaterial* [en línia] [Universidad Externado de Colombia], núm. 19 (gener-juny), p. 53-76. <<http://revistas.uexternado.edu.co/index.php/propin/article/view/4159/4749>>. [Consulta: 2016]

SALGADO, Antonio (coord.) (1994). *Aspirina^R: Un fàrmaco para la eternidad*. Barcelona: Química Farmacéutica Bayer.

STEPNEY, Rob (2010). «A dose by any other name would not sell as sweet». *British Medical Journal*, vol. 341 (18-25 de setembre), p. 1316-1317.

Notes

1. Agraeixo a la farmacèutica Núria Casamitjana les seves oportunes col·laboracions; també les observacions dels avaluadors de l'article a proposta de la direcció de la revista.
2. Un exemple de marca comercial catalana és el raticida Nogat (< «no [cal] gat per a exterminar les rates»), dels laboratoris Sókartarg, que és el nom *Gratacós* escrit a la inversa, primer cognom del farmacèutic Joan Gratacós i Vallmajó (1883-1936), nat a Tortellà i establert a Barcelona, on regenta una farmàcia i en 1915 crea els dits laboratoris. També hi ha els taps de cera per a les orelles amb la marca Nohisent i, segurament, ^{nc}Pelson (= nitrazepam), benzodiazepina dels laboratoris Almirall.
3. La cimetidina no està comercialitzada actualment.
4. Ara no està comercialitzat amb aquest nom; tal DCI correspon a noms de marca com Augmentine o Duonasa.
5. Vegeu, més avall, Naprosyn.
6. Com ja anotem en el *Curs de lèxic científic*, p. 21, nota 17 (Riera, 1998), no es tracta en aquest cas del prefix grec privatiu *a-* 'no'; caldria esmenar aquest error en les obres lexicogràfiques catalanes amb infomació etimològica.
7. «Scientists think an active ingredient in the lobelia plant, lobeline, has similar effects to nicotine. For this reason, lobeline was once used as a nicotine substitute in many antismoking products and preparations designed to break the smoking habit. In 1993, the U.S. Food and Drug Administration (FDA) prohibited the sale of smoking products containing lobeline. The FDA reported that such products were not effective in helping people quit or reduce smoking» (<<http://umm.edu/health/medical/altmed/herb/lobelia>>).
8. Buto-Asma ha canviat de nom i ara es diu Ventoaldo, del laboratori Aldo-Unión.
9. Riure és *tsahaq* en hebreu. La lletra que transcrivim com a ts (que és el so real en hebreu modern), en anglès a vegades es transcriu per z, de manera que podríem trobar *zahaq* (/k/): ara, passar de *zahaq* a *zaq* implicaria una síncope interna que és estranya. Cf. *Isaac* en hebreu és *Yitshaq* 'ell va riure'. Dec aquesta informació al professor Joan Ferrer Costa.
10. Hipèrbole (figura de dicció) = exageració.
11. Inhibidor de la resorció òssia.
12. Ramon Solsona, en el llibre *Marques que marquen. La curiosa història de les marques més conegudes*, Barcelona: Pòrtic, 2015, afegeix a aquesta raó el fet que moltes paraules cultes acaben en *-ex* (p. e., *complex*, *reflex*, *convex*, *vèrtex*), que d'ací tants noms de marques terminats en *-x*: Ajax (detergent; nom d'un heroi grec de la guerra de Troia), Petromax (llanterna), Potax (flam), Puntax (instrument de fer punta al llapis), Relax (de l'angl. *relax* 'relaxar, relaxar-se, descansar'), Duralex (vaixella de vidre; de l'expressió llatina del codi de l'emperador Justinià, s. VI, «*dura lex, sed lex*» = la llei és dura, però és la llei), Goretex (impermeable), Moulinex (cafetera), Aironfix (plàstic autoadhesiu de PVC), Fotoprix (cadena de botigues de fotografia), Mallafix (malles), Dropbox (aplicació en línia d'emmagatzematge de fotos i vídeos; de l'angl. *drop* + *box*), Titanlux (pintures; del grec *Titan*, gegant, + llatí *lux* 'llum'); Contax (càmera fotogràfica), Filmax (cines), Pentax (càmera fotogràfica), Tampax (compresa), Duplex (casa amb apartament doble; del llatí *duplex* 'doble'), Durex (preservatiu), Glassex (líquid netejador de vidres; de l'angl. *glass* 'vidre'), Kleenex (paper; a partir de la pronúncia de l'angl. *clean* 'net', 'netejar'), Pyrex (vidre; del grec *πῦρ*, *pyrós* 'foc'), Reflex (esprai), Rolex (rellotges), Sanex (productes d'higiene), Spontex (esponges; d'origen clàssic), Linux (sistema operatiu d'ordinador); Flex (matalassos), Rex (vàlvules), Trex (compòsit alternatiu a la fusta), Twix (xocolata), Fox (agència de notícies), Vox (diccionaris; del llatí *vox vocis* 'veu, paraula'), Lux (sabó; del llatí *lux lucis* 'llum'). Com si una *-x* final de mot avisés que es tracta d'una marca.
13. Notem que el mot *losartan* conté dues as.